

Habermas pleit in Amsterdam voor sterk Europa

Duitse filosoof onderscheiden met Erasmusprijs

[Achtergrond](#) - 6 november 2013

Hij is al meer dan 50 jaar toonaangevend in het Duitse publieke debat en een voorvechter van democratie en Europa. Vandaag ontvangt de Duitse filosoof Jürgen Habermas de Erasmusprijs. Gisteren hield hij in Amsterdam een betoog voor een sterkere Europese Unie en een beter geïnformeerde burger. “Lidstaten kunnen hun soevereiniteitsfictie maar beter opgeven”.

Habermas was als prijswinnaar de hoofdgast op het symposium ‘The Future of Democracy’ in Amsterdam, georganiseerd door de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen, de Stichting Praemium Erasmianum en het Huizinga Instituut. Het symposium is onderdeel van een reeks aan activiteiten waarin het werk van Habermas centraal staat. Ook verscheen ter gelegenheid van de prijs het boek ‘Een toekomst voor Europa’ met een reeks artikelen van Habermas en een interview door Paul Schnabel, oud-directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau.

Zijn bijdrage aan het symposium begon Habermas met een analyse van de afnemende macht van nationale regeringen en de toenemende desinteresse in politiek bij burgers in Europese landen. De 84-jarige filosoof oogde nog kwiek, ook al was hij soms wat slecht te verstaan. Dat burgers zich steeds minder verbonden voelen met politieke partijen ziet Habermas als een teken van de groeiende afstand tussen regeringen en burgers. “In Duitsland bestaat een derde van het electoraat uit zwevende kiezers. Dat is geen homogene groep, maar het zijn vaak goed geïnformeerde, hoogopgeleide mensen.” Het toont volgens Habermas dat het vertrouwen in de bekwaamheid van politieke partijen tanende is.

Bedreigde natiestaat

Naast de partijen verliest ook de natiestaat aan terrein. “Zelfs gevestigde supermachten zijn delen van hun macht aan het kwijtraken”, zegt Habermas. Internationale organisaties en multinationals groeien zo snel dat ze zich een zelfstandige positie tegenover staten kunnen verwerven. Tijdens zijn toespraak is Habermas op zijn best als hij los van het papier en met behulp van grote gebaren analyseert: “Het woord ‘regering’ is allang een eufemisme geworden”, zegt hij

tegen de zaal.

Erasmusprijs Habermas

Habermas ontvangt de [Erasmusprijs](#) vanwege zijn betrokkenheid bij de toekomst van Europa en zijn bijdragen aan de sociologie, filosofie en politiek. De prijs wordt jaarlijks uitgereikt aan een persoon of instelling die een buitengewone bijdrage heeft geleverd op cultureel, sociaal of sociaal-wetenschappelijk gebied.

Habermas ziet de Europese Unie als oplossing voor de bedreigde natiestaat. Maar dan moet de EU wel anders worden ingericht. “Een Europese Unie gebaseerd op verdragen tussen staten is ondemocratisch”, zegt Habermas. Hij dringt aan op een grotere rol voor het Europese Parlement zodat de Europese burgers meer invloed krijgen. Habermas heeft een groot vertrouwen in democratische procedures, in debat en dialoog als drijvende krachten achter de politiek. Zijn gewenste einddoel voor Europa is niet alleen een economische, maar vooral een politieke unie.

Rol media

Voor het goed functioneren van democratische procedures is belangrijk dat de burger goed geïnformeerd is over belangrijke besluiten die in Brussel worden genomen. In een vraaggesprek met promovendi en studenten na zijn toespraak geeft Habermas aan dat hiervoor een verandering in de werkwijze van de media nodig is. “Nu horen burgers pas over besluiten uit Brussel als ze allang genomen zijn. Dan is er niets meer aan te doen, want ze worden door de nationale overheden gewoon uitgevoerd.” Volgens Habermas moeten de media beter berichten over hoe er in andere Europese lidstaten over belangrijke thema’s en conflicten die heel Europa aangaan wordt gedacht. Hij hoopt dat er op die manier een Europese publieke ruimte kan ontstaan.

Habermas besluit zijn toespraak met de huidige toestand van Europa. “De eurocrisis maakt duidelijk hoe rotschtig het pad naar een supranationaal systeem en een politieke unie is.” Habermas verwacht niet dat de eurozone uit elkaar valt, dat is te riskant en te duur. “De structurele ongelijkheden in eurozone dwingen de eurolanden om stappen richting meer integratie te nemen.” Volgens Habermas blijft de economische onbalans tussen de eurolanden in stand doordat elk land zijn eigen fiscaal en begrotingsbeleid heeft. “Lidstaten kunnen de soevereiniteitsfictie op dit gebied maar beter opgeven.”

In een [essay in Der Spiegel](#) gaf Habermas in augustus aan dat de huidige problemen in de eurozone veroorzaakt worden door één grote constructiefout: het niet realiseren van een politieke unie. Hij verwacht daarom meer van Merkel dan

kleine stapjes. “Duitsland danst niet, het dut in op de vulkaan”, schreef Habermas in Der Spiegel. Tijdens het symposium benadrukt hij daarom nog maar eens: “Nationale politieke arena’s moeten de moed hebben om meer soevereiniteit aan de Europese Unie over te dragen.”

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/2884/habermas-pleit-in-amsterdam-voor-sterk-europa>